

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Дэлхийн зах зээлд хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний үнэ өсөж, хүн амын хүнсний хэрэгцээ өдрөөс өдөрт нэмэгдэж, улс орон бүр хөдөө аж ахуйн дотоодын үйлдвэрлэлийг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сөрөн тэсвэрлэх, тогтвортой хөгжүүлэхэд анхаарч байна.

Манай улсын хувьд хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл нь хүн амын гол нэрийн хүнсний, үндэсний хөнгөн аж үйлдвэрийн түүхий эдийн зонхилох хэрэгцээг хангаж, хүнс, хөнгөн аж үйлдвэр, худалдаа, үйлчилгээний салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, экспортод шууд болон дам хэлбэрээр онцгой үүрэг гүйцэтгэдэг. Монгол Улсын нийт ажиллах хүчний 23.7 хувь буюу 321.3 мянган хүн тус салбарт ажиллаж, 2024 оны байдлаар ДНБ-д хөдөө аж ахуйн салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 7.4 хувийг эзэлж байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 36 дугаар тогтоолоор баталсан Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 1.1.1-д “Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төслийг боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх”-ийг Засгийн газарт даалгажээ.

Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судалсан тайланд хэдийгээр мал аж ахуй, тариалангийн салбарт технологийн зохицуулалт бүхий хуулиуд үйлчилж байгаа ч хөдөө аж ахуйн салбарт үүсээд буй нөхцөл байдалд дүн шинжилгээ хийснээр тэдгээрийн зөрчлийг арилгах, нэгдмэл байдлыг бүрдүүлэхийн тулд “анхдагч хуулийн төсөл” боловсруулах хувилбарыг хамгийн оновчтой гэж дүгнэжээ.

Иймд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1-д заасны дагуу Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг тодорхойлж, түүнд нийцүүлэн хуулийн төслийг боловсруулан, холбогдох судалгаа, тооцоог хийв.

Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төсөл нь 6 бүлэг, 22 зүйлтэй байхаар боловсруулсан.

Хуулийн төслийн зорилт нь төрөөс хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх бодлогын суурь зарчмыг тодорхойлох, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн төрөлжилт, өртгийн сүлжээний нэгдмэл, цогц байдлыг хангах, тогтвортой хөгжлийг дэмжихтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Хуулийн төсөлд хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлд чанараас хамаарсан үнийн тогтолцоог бүрдүүлэх, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, хүний нөөцийн бодлого, судалгаа хөгжүүлэлтийг төлөвшүүлэх, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэгчид, хөрөнгө оруулагчдыг дэмжих хэлбэр, чиглэл, шалгуурыг тогтоох, бүртгэл, хяналтын нэгдсэн сүлжээ бий болгох зэрэг дараахь зарчмын шинжтэй зохицуулалтын харилцааг тусгав.

Хөдөө аж ахуйн өртгийн сүлжээний үе шат бүрт нэмүү өртөг шингээх боломжийг бүрдүүлэхийн тулд хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн ангилал, төрөлжилт, түүхий эд, бүтээгдэхүүний бэлтгэн нийлүүлэлтийн өртгийн сүлжээг хөгжүүлэх харилцааг тодорхой болгосон.

Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн хүний нөөцийг бэлтгэх, чадавхжуулах, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн үнэлгээ хийхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

Хуулийн төсөлд хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлд холбогдох зохистой дадал, стандарт, техникийн зохицуулалтыг мөрдөх, шаардлагыг хангуулах, чанартай уялдсан үнийн

тогтолцоог хөгжүүлэхэд чиглэсэн идэвхжүүлэлтийг төрийн дэмжлэг олгох нөхцөлтэй уялдуулав.

Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн эрэлт, нийлүүлэлт, нөөц ашиглалт, бүтээмжийн дүн шинжилгээ хийх, түүнд суурилан тогтвортой хөгжүүлэх Зорилтот хөтөлбөрийг баталж өөр хэрэгжүүлэх, орон нутгийн түвшинд уг зорилтот хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө гарган, хэрэгжилтийг зохион байгуулахаар заав.

Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлд төрөөс үзүүлж байгаа дэмжлэгийг оновчтой болгох, чанар, бүтээмжтэй уялдуулах зорилгоор нийт дэмжлэгийн хэмжээ, эдийн засгийн өгөөжийг тооцдог байх харилцааг хуульчлан тусгав.

Хөдөө аж ахуйн салбарын бодлого, зохицуулалттай гадаад орон, олон улсын байгууллагын санхүүжилттэй төслийн зорилго, үйл ажиллагаа уялдуулах, нэгдмэл байдлыг хангах нөхцлийг бүрдүүлэхээр зохицуулав.

Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл дэх төрийн удирдлагын тогтолцооны цар хүрээг тогтоож, бүртгэл, хяналтын нэгдсэн цахим систем бий болгох харилцааг хуульчлан тусгав.

Хуулийн төслийг боловсруулахтай холбогдуулан Хууль санаачлагчаас дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн. Үүнд:

- Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг боловсруулахтай холбогдуулан БНХАУ, ОХУ, Япон, Авсрали зэрэг гадаад орны туршлага, энэ чиглэлийн судалгаа, шинжилгээний тайлан, дүгнэлттэй танилцаж, зохицуулалтын харилцааг харьцуулан судалсан.
- Хуулийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг боловсруулах, холбогдох судалгаа, тооцоог хийхдээ хөдөө аж ахуйн салбарын дэд салбар тус бүрийн төлөөлөл, туршлагатай эрдэмтэн, судлаач, мэргэжилтэн, эрх зүйчээс бүрдсэн дэд Ажлын хэсэг байгуулж ажилласан.
- Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг <https://d.parliament.mn/> цахим сайтад 2025 оны 04 дүгээр сарын 15-ний өдөр байршуулж, олон нийтээс хуулийн төсөлд санал авсан ба нийт 586 дэмжиж хоёр санал ирсэн.
- Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг салбарын эрдэмтэн судлаачид, аж ахуйн нэгж, иргэд, мэргэжлийн холбоод, олон улсын байгууллагын төлөөллийг оролцуулан Төрийн ордонд болон Хөдөө аж ахуйн Их сургууль дээр 2 удаа хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, санал, шүүмжийг хэлэлцүүлгийн явцад болон цаасаар хүлээн авсан. Нийт 50 гаруй асуулт, 101 санал ирсэн.
- Улсын Их Хурлын даргын 2024 оны 42 дугаар захирамжаар байгуулагдсан Улсын Их Хурлын гишүүдэд хуулийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг танилцуулж, санал, шүүмжийг авав.
- Дээр дурдсан хэлэлцүүлгүүдийн явцад болон цахимаар, цаасаар ирүүлсэн санал, шүүмж тус бүрийг дэд ажлын хэсэг дээр хэлэлцэн, хуулийн төслөөр зохицуулж байгаа харилцаанд шууд хамааралтай саналыг хуулийн төсөлд тусгаж, зарим зохицуулалтын хэсгийг хасах, нэмэх, өөрчлөлт оруулан, хуулийн төслийн боловсруулалтыг сайжруулсан.
- Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төсөл, холбогдох танилцуулга, судалгаа, тайланг Засгийн газарт санал, дүгнэлт авахаар 2025 оны 15-ны өдрийн дугаар 03/4598 албан бичгээр хүргүүлсэн. Яж, 2025 оны

Formatted: Not Highlight

~~....ний өдрийн ... дугаар албан бичгээр хуулийн төслийг "дэмжсэн" саналыг ирүүлсэн.~~

- Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлд заасны дагуу Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төслийн бүрдүүлбэрийг хангаж, тус хуулийн 41.2- зааснаар Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх тов тогтоолгохоор Улсын Их Хурлын Тамгын газарт албан бичгийг холбогдох бүрдүүлбэрийн хамт хүргүүлээд байна.

Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар эдийн засаг, нийгмийн дараах ач холбогдол, үр дүн гарна гэж үзэж байна. Үүнд:

- Хөдөө аж ахуйн салбар нь улс орны эдийн засгийн үндсэн, тэргүүлэх салбар байх тогтвортой хөгжлийн суурийг бэхжүүлнэ..
- "Алсын хараа 2050"-д дэвшүүлсэн "Тогтвортой хөдөө аж ахуй"-г хөгжүүлэх бодлогын хэрэгжилтийг дэмжиг, дэд салбар хоорондын харилцан уялдаа, нэгдмэл байдлыг хангах эрх зүйн орчныг сайжруулна.
- Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд үзүүлэх төрийн дэмжлэгийн чиглэл, шалгуурыг тодорхой болгосоноор хөдөө аж ахуйд хөрөнгө оруулах сонирхлыг нэмэгдүүлж, салбарын эдийн засгийн өсөлт, экспортыг дэмжинэ.
- Хөдөө аж ахуйн өртгийн сүлжээнд төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгэм, мэргэжлийн байгууллага, холбоодын хамтын ажиллагаа бэхжинэ.

Иймд Хөдөө аж ахуйн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд туссан хууль зүйн үндэслэл болон практик шаардлагад үндэслэн боловсруулсан хуулийн төслийг, холбогдох судалгаа, тайлангийн хамтаар танилцуулж байна.